

KULTURINSTITUT LUSERNA - ISTITUTO CIMBRO

LUSÉRN | LUSERNA 01 - 02 herbestmánat | settembre 2018

1° KHNÖPPLSPITZ FÈSTIVAL FESTIVAL DEL MERLETTO

**Istituto Cimbrio
Kulturinstitut Lusérn**
Tel. 0464-78.96.45
info@kil.lusern.it
www.istitutocimbrio.it

Khlummana stòrdja von khes atz Lusérn un in di bèlt

Zdjar 1908 atz Lusérn perfin di khüa hám gistrítet. Attna sait soinda gest di belesan khüa boda hám gètt soi milch zo macha belesan khes un belesaz smaltz in belese kasèll, aft d'andar sait soinda gest di taütschan khüa boda, anvétze, hám gètt soi milch zo macha taütschan khes un taütschez smaltz in taütsch kasèll. A lant, zboa kasèlln (un zboa schualn o, soinda gest perfin belese khindar un taütsche khindar). Verte azta iz gebest daz Earst Bèltkriage, gikheart bidrüm vodar Boemia, soinda neméar gest khüa, kasèlln, kaldiar, mistèlln, stèll un etzan un njánka neméar dar bas zo macha krescham 'z grass un asó di laüt soince givuntet zo mochanen

innstèlln bia zo macha khes pitt nìcht. An lestn hámza detzidart ke 'z berat gest ginümma an kasèll vor alle un asó izda bidar aukhenntgimacht dar kasèll in platz. In di djardar '60 dar kasèll vo Lusérn hatt gimacht 8.000 kile khes un 3.000 kile smaltz alle djar, quáse alle di famildje von lant hám gihatt khüa un hám vorkhoaft milch in kasèll zo mag ziang a pizzle gètt. Est soinsa mèchte bintsche di famildje in lant boda hám no zo tüana pitt khüa un gikhesra ma alle biar, gloabe, soin no est lustat vo khes un smaltz. Ber 'z iz gest dar earst khesrar in di stòrdja vodar bèlt boaztmaz nèt. Ma gloabet ke di mánne hám hèrta gèzzt khes. In di uraltn zaitn hámse

lai auzginump von stòmezo von billn Uri taikkhelpla (znichte stiam boda baksante soin khent hoach 2 mètre) un spetar o hámza gizügít 'z vich lai zo magaz töatn vor in khes boz hatt gihatt in stòmezo. Asó eppaz khinnta vür no in ta' vo haüt in Sardenja boda khemmen gizügít di khitzla zoa zo haba in "Callu du cabrettu". Sichar eppaz asó iz nèt rècht un guat! Vor di altn Grètschi dar earst khesrar vodar bèlt iz gest Aristeo, sunn vo Apollo, un alle boazpar ke di "Odisea" khütt o vo umman boda hatt gikhesart, dar Polifemo. Nidar züntrest dar Burge hámza giloabet ke a menndie ágilekk strámbat, dar "Mazaròl", (boda giláicht mèchte in únsar Sambinélo) hatt

gilmrt in an schavar bia zo macha khes. An ándra alta stòrdja vo bia 'z izta khennnt darkhennt dar khes kontárt ke a schavar hatten náginump a slünte milch vo goaz drinn in an ledarsakh; schüttilante in ledarsakh ummar untar dar sunn izta giluppét di milch boda asó iz khennnt z'soina

dar earst khes! Da peste stòrdja iz però da sèll bodaz khütt ke fin vor 500 djar di schientziètt hám gigloabet ke dar má iz gest gimacht pitt khes (sichar mochanas soin gèst schaüla hummare z'segane in hümbel a groaza stukh).
Rodolfo

Alle gedenkparaz balda dise djar soinda gest ettlane okkasióngon z'stiana alle pittnánder zo vaira 'z lant. 'Z iz ginümma gedenkhan in groaz vaschom von djardar '90 balda dar platz iz gest voll pitt laüt, di musik hatt gefift starch un alle hám gespilt al "tiro alla

fune" ágerüstet azpe paiáze, arlecchini un ándarst. Pan summar soinda gest ándra manifestazióngon azpe di "Festa dell'Ospite", di tosèla in platz odar dar gekhennate konkórso "Balcone fiorito" boda hatt premiart di pestn pontesóndar voll pitt roasan. Est soinz oramài ettlane djardar

A náuga Pro Loco vor Lusérn

boda in lant soinda hèrta mindar iniative un ummandar von motivi iz umbróm ma sait ána Pro Loco. Vor djardar defáti hattma provárt auzorichta a náuga Pro Loco ma an lestn saítma nèt gest guat auzolegase. Un alóra saítma gánt vürnen lai pin volontárdje, ke ma boazt alle ke da atz Lusérn soinsa hèrta vil, almánko zo giana vürnen auzorichta di sachandar vo hèrta: di njòkkn in vaschom, zo geba a hánt in pompiarn pinn marto zo ándra sachandar asó. Disan summar izta auzkhent disar discorso in okkasióng vodar "100 km dei Forti" umbróm, azpe hèrta di organizatör hám gevorst ettlane volontárdje zoa zo macha rinfreschi un zo stiana ná in bege vodar gara. Un asó, sidar in sèll tage, izta khent

augerichtet a trèff, un dena an ándar un est, in earst von snittmánat habar an direttivo vodar náing Pro Loco boda hatt sa approvárt in statút un boda iz ná zo arbata zo kostüira di Pro Loco un dena ázoheva auzonemma di adesióngon von soci un von simpatizènt zoa auzorichta di erstn sachandar. Zoa zo bizzasan mearar saibar gánt zo vorsa proprio in náuge vorsítzar, di Lisa Baiz. Di Lisa hattaz kontárt ke dar náuge direttivo iz schümma variegárt pitt vil laüt boda hám detzidart zo geba soi zait un soine kompetènze vor 'z lant; bar vennen: in Giuliano azpe vicevorsítzar, di Anna Maria Trenti azpe segretárdjo, dar Leo von Polètz boda steat ná in spónsor, di Elena von Giampaolo vor

di djungen un no dar Giorgio vodar Gianna Neff, dar Rudolf, dar Alessandro Plati, di Elena Golo, dar Tiziano Ruffa un dar Fox. Oltre disan laüt mochpar aumerchan di Giovanna Barani, vodar Pro Loco un von APT vo Pèrsan boda macht vo revisóre von konti un boda princk ándre esperiènze zoa zo helvanaz pitt disan náuge prodjèkt, un di Adelia boda ánka azze nèt iz in direttivo izta hèrta gest un mage nèt veln est azpe "risorsa storica" vodar Pro Loco vo Lusérn. Est makma lai hevan á zo arbata vor 'z lant pitt alln in laüt boda hám lust zo geba a hánt vor únsar lant. Bar paitnaz alle!
Giada von Galèn

Dar lest schèrtzar 2018

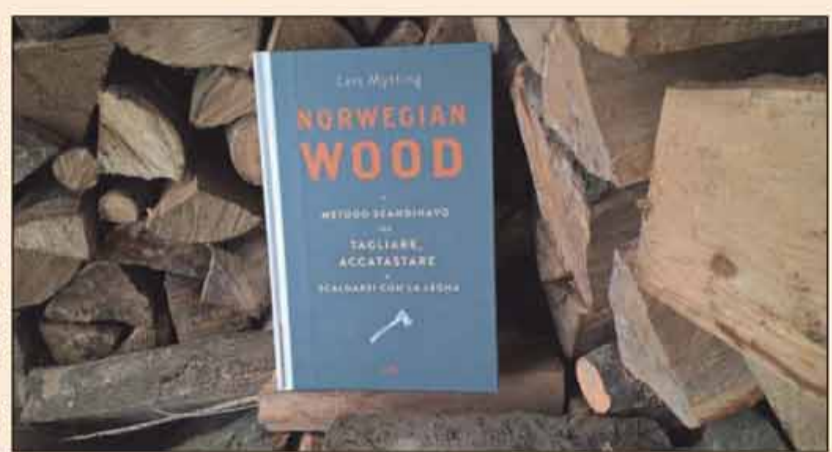

SÁNTZTA 25 VON SNITT 2018
SABATO 25 AGOSTO 2018
CACCIA AL TESORO
Segui gli indizi e completa il percorso! Chi sarà il più veloce?

- Ritrovo squadre ore 14.30 al campo sportivo di Luserna
 - Partenza ore 15.00
 - Minimo 4 persone per squadra (obbligo di maggiorenne con bambini inferiori ai 12 anni)
 - Premiazione ore 20.30
 - Mangia e balla... con noi! Musica con il nostro super DJ
- Info e iscrizioni: Anna e Annalisa
www.istitutocimbrio.it

Bèrmense iz nèt lai innschürn ma lirmen lem haltantese gearn sèlbart An libar boda lirnt auhakhan holtz

"Dimmi come accatasti e ti dirò chi sei", ci dice Lars Mytting nel suo libro "Norwegian Wood", bestseller internazionale e pubblicato in Italia da UTET, svelando una convinzione comune norvegese e svedese secondo la quale la legnaia rivela sempre il carattere di chi l'ha fatta. Se è retta e salda, l'uomo che l'ha costruita è retto e saldo, se è bassa è timido, se è alta è ambizioso, se è tanta è previdente mentre se è poca, vive alla giornata. I pezzi grandi e piccoli affastellati denotano austerità, un mucchio disordinato ignoranza e incuria, mentre se non c'è la legnaia, il matrimonio "è altamente sconsigliato".
Ho iniziato a leggere questo libro per curiosità, chi mai potrebbe sapere meglio di me come si taglia la legna, ma ben presto mi sono accorto che questo non è solo un manuale pratico, bensì un racconto antropologico con il quale l'autore ci invita a riprenderci il nostro tempo e a ridargli il giusto valore.

di djungen, in ta' vo haüt, bizzan allz daz sèll boda hám getánt soine non ná in holtz. Dar libar redet pròpio vodar arbat in balt, au in Scandinavia. Sèmm, kontártar dar schraibar Lars Mytting, lai alle di haüsar hám an ovan odar an heart zo maga ázunt 'z vaür balda iz da sèll starch khelte von bintar. Sèmm, schraibetar er, un atz Lusérn, pensàre i.

Darzüar, khüttar, dar khast holtz lazzt nia impatzárt, ombróm ma sek biavl groaz dar iz un vor biavl zait ma mage vürgian vodarse auzrift. In disan libar makma lesan allz bazta muht soin getánt zo haba guatz holtz vor in bintar. Dar lirnt bia ma zornirt di èlbar zo hakha, bia ma trükant 'z holtz, un sinamài bia ma tüat z'zúnta 'z vaür un zo halta barm in ovan.

An gántzan kapitl iz vor di ordégne boda nützt dar manèkkar. Balde pinn gest djung un pinn gánt in pa balt zo macha au holtz pitt moim vatar, hettate nia pensàrt ke, in an tage, berateme hivorlört zo lesa an söllan libar. Kesà moi vatar, baz dar khòdat, azzarda no berat. Ma lesante, khemmenmar in sint ploaz sachandar un, kontárantese au moim khindar, barne ke da lüsanme sovl bide aukontárat an alta stòrdja. Da lachan balden les au di sait boda dar schraibar khütt ke dar stokh un dar pail muchan stian gerècht panándar azpe dar mánn pitt soinar spusa, senánda di arbat zo macha schaitar iz vil sberar. Un 'z diarndle schaugetme á, baldar aules ke dar khast holtz vorá in haus, zoaget baz vor a mánn 'z lebeta sèmm, ma azta iz khummandar, lese vürnen, iz pezzar stian vort bait ombróm si- char sèmm lebeta epparümaz boda nèt iz boróatet zo borátase. „Norwegian Wood“ vo Lars Mytting iz a libar bode nia hettat pensàrt zo lesa, ma bode hám gelest gearn.
(n.g.)

IL RITORNO DEL LUPO

NÄ IN TRITT VON BOLF
DIE RÜCKKEHR DES WOLFES

Centro Documentazione Luserna

Dokumentationszentrum Lusérn

MOSTRA 2018 AUSSTELLUNG
2.4 - 4.11.2018
LUSERNA - LUSÉRN
www.lusern.it